

02.05.2024 року
с. Богданівка

А К Т

**Лісопатологічного обстеження окремих ослаблених насаджень
Національного природного парку «Залісся», в яких заплановані заходи з
поліпшення санітарного стану лісів**

На пропозицію Національного природного парку «Залісся» (далі НПП «Залісся»), лист № 01-04/206 від 01.04.2024 року, комісією в складі: провідних інженерів-лісопатологів відділу нагляду, обліку і прогнозу державного спеціалізованого лісозахисного підприємства «Київлісозахист» (далі ДСЛП «Київлісозахист») Канівця В.І. та Швень В.А., заступника директора НПП "Залісся" Ручки О.П., начальника відділу відтворення і збереження природних екосистем та використання природних ресурсів НПП "Залісся" Проценко О.С., інженера з природокористування НПП "Залісся" Степанченко Л.В., начальників природоохоронних науково-дослідних відділень (далі ПНДВ) Деснянського ПНДВ Михно М.В., Заліського ПНДВ Роздобудько А.В., Літківського ПНДВ Басюк Д.М., Рожнянського ПНДВ Мархай О.М., начальника науково дослідного відділу НПП "Залісся" Смаголь В.О. проведено санітарне і лісопатологічне обстеження насаджень НПП «Залісся» з метою оцінки санітарного стану лісів та визначення ділянок, які за своїм станом потребують проведення вибіркової санітарної рубки (ВСР).

Таксаційна характеристика ділянок лісу, які за санітарним станом потребують проведення вибіркової санітарної рубки, наведена за матеріалами базового лісовпорядкування станом на 01.01.2021 року.

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Орієнтовний запас деревини, що підлягає вирубуванню, куб. метрів на 1 гектар
			склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів		
Деснянське ПНДВ										
15	1	10,3	4ЯЗЗВЛЧ1ДЗ2Г3+ВРБ	110	0,60	1	28	44	16	
35	4	2,0	9С31ДЗ	67	0,65	1	24	38	4	
37	8	2,9	10С3	77	0,65	1	26	34	28	
45	5	12,0	10С3	107	0,60	1	29	36	14	
46	13	8,5	10С3	137	0,60	1	31	42	19	
46	16	11,2	10С3	107	0,60	1	30	36	17	
48	1	42,6	10С3	97	0,65	2	26	36	12	
48	3	8,1	10С3(97)+С3(76)	97	0,70	2	25	36	12	
48	11	7,4	10С3+БП	72	0,60	1	24	28	17	
48	15	1,3	10С3	86	0,45	2	23	32	10	
Всього:	106,3									
Літківське ПНДВ										
39	1	5,3	10С3	69	0,75	1	23	30	18	
39	2	15,6	10С3К	57	0,75	2	17	22	3	
39	5	8,0	10С3	49	0,80	1А	21	28	24	

39	6	1,0	10СЗ	72	0,75	3	16	26	15
39	7	1,7	10СЗ	72	0,70	2	21	32	4
39	8	4,9	10СЗ	66	0,75	2	21	26	25
39	9	3,9	10СЗ	77	0,70	1	26	32	7
40	1	7,7	10СЗК	57	0,75	2	17	24	6
40	2	0,7	10СЗК	69	0,60	1	24	30	23
40	3	8,9	10СЗ	87	0,60	2	25	32	18
40	5	2,4	10СЗК	82	0,60	2	22	28	15
40	6	5,3	10СЗК	69	0,75	1	25	28	30
40	7	4,9	10СЗК	77	0,70	1	24	30	12
40	9	11,9	10СЗК	92	0,75	1А	30	36	8
54	2	10,8	10СЗ	127	0,70	1	31	48	11
54	5	12,5	10СЗ	137	0,60	1	30	48	17
Всього:		105,5							
Рожнянське ПНДВ									
2	12	14,9	10СЗ	117	0,50	1	31	44	10
4	5	15,8	10СЗ	137	0,50	1	33	40	22
4	6	3,7	10СЗК	72	0,60	1А	28	34	26
4	7	2,0	10СЗК	82	0,60	1	27	28	26
5	1	8,1	10СЗ	127	0,50	1	32	38	18
5	3	2,5	10СЗ	69	0,40	2	21	24	15
5	8	3,5	10СЗ	92	0,60	1А	32	36	24
5	17	6,0	10СЗ	92	0,60	1А	32	32	19
10	10	12,7	8СЗ(118)1СЗ(92)1СЗ(157)+ДЗ	118	0,70	1	32	38	19
13	2	1,2	10СЗ	147	0,60	1А	38	44	36
13	10	10,4	10СЗ	167	0,40	1А	37	56	19
13	18	3,9	10СЗ	167	0,50	1А	37	46	25
14	6	8,4	6СЗ(92)4СЗ(117)	92	0,60	1А	32	32	22
16	7	6,8	6СЗ(92)4СЗ(117)+ДЗ+АКБ	92	0,60	1	29	36	17
Всього:		99,9							
Заліське ПНДВ									
4	3	0,6	9СЗ1ДЗ	122	0,60	1	30	44	27
7	4	9,6	10СЗ+ДЗ	127	0,60	1	33	52	20
14	5	3,4	7ДЗ1СЗ1БП1ЯЛЕ	69	0,70	1	23	26	12
17	11	7,6	8СЗ2ДЗ	167	0,60	1	33	52	12
17	14	2,7	10СЗ+ДЗ	126	0,50	1	32	44	43
17	28	17,6	9СЗ1ДЗ	157	0,60	1	31	56	10
20	1	7,9	10СЗ+ДЗ	178	0,50	1	32	56	14
35	8	0,7	10ДЗ+ОС+БП	77	0,60	2	22	24	13
35	9	4,1	10ДЗ+ОС+ЯЗ+БП	69	0,60	2	20	24	20
39	4	2,7	9ДЗ1БП	91	0,60	1	26	32	15
39	6	7,3	7ДЗ2БП1СЗ	91	0,70	1	26	28	7
61	2	0,3	10СЗ+ДЗ	101	0,60	1	30	44	53
61	3	12,1	8ДЗ1КЛГ1БП	86	0,50	2	22	28	15
61	4	2,6	8ДЗ1БП1ОС+СЗ	81	0,70	1	26	30	11
61	7	3,6	9ДЗ1БП	62	0,70	2	19	24	11
Всього:		82,8							
Разом:		394,5							

При обстеженні вищевказаних соснових насаджень виявлено, що вони мають знижений рівень загальної стійкості і, відповідно, утворилась певна кількість всихаючих дерев, свіжих сухостоїв та сухостоїв минулих років. Всихання та

відмирання дерев сосни звичайної також зумовлене первинним заселенням великим та малим сосновими лубоїдами (*Blastophagus piniperda*, *Blastophagus minor*). Наявність личинкових ходів під корою, бурового борошна, пагонів після додаткового живлення імаго під проекціями крон свідчить про значну чисельність популяції даних шкідників. Внаслідок їх інтенсивного живлення на ослаблених деревах та динамічного поширення навкруги, лісопатологічна ситуація в насадженнях дещо погіршилася, дерева всихають поодинокі та групами.

При обстеженні листяних насаджень виявлено ослаблення в переважній більшості дерев таких видів як дуб, ясен, клен, берест. При незворотньому розвитку процесів ослаблення стан дерев відповідав спочатку IV категорії, а через певний проміжок часу вони перетворювались на сухостої (V категорія стану). Також за відповідними натурними ознаками підтверджувалась і наявність дерев VI категорії стану. Відмирання дерев зумовлене заселенням великим та малим ясеневими лубоїдами, дубовим заболонником, златкою зеленою вузькотілою.

Характер розташування дерев, пошкоджених і уражених шкідниками та хворобами, переважно поодинокий та груповий. Вказані шкідники занесені до Книги обліку осередків шкідників та хвороб лісу. Ознак свіжого заселення комахами-камбіофагами в обстежених насадженнях не виявлено.

У дубових (*Quercus robur L.*) деревостанах дерева, що мали підпорядкований стан в насадженні та недостатню площу живлення для корневих систем в першу чергу помітно знизили захисні функції опору. Виявлено ураження стовбурів несправжнім дубовим трутовиком, що підтверджується наявністю плодівих тіл дереворуйнівного гриба, що іноді призводить до зламів стовбурів в місцях ураження. Більша частина дерев IV–VI категорій біологічного стану має ознаки поточного заселення, або відпрацювання такими вторинними шкідниками як златка зелена вузькотіла, дубовий заболонник.

У насадженнях за участі ясена звичайного (*Fraxinus excelsior L.*), відмічене помітне зниження рівня біологічної стійкості, ознаками якого є всихання гілок, що охоплює значну частину крон дерев і відбувається через закупорку судин. Це зумовлено ураженням халаровим некрозом ясена. З цієї ж причини трапляється вивалення дерев внаслідок поширення гнилизни в коренях та окоренках. Майже одночасно патологічні процеси в ослаблених деревах проходять з заселенням їх великим ясеневим лубоїдом, що поселяється під товстою корою в нижній частині стовбурів, та малим ясеневими лубоїдом, що заселяє ослаблені дерева в середній та верхній частинах крони.

Також в насадженнях де зустрічаються такі деревні породи як: клен гостролистий (*Acer platanoides L.*) та липа дрібнолиста (*Tilia cordata*) виявлені прояви всихання крони від слабого ступеню до їх повного відмирання, причиною цього є грибне ураження судин і їх закупорка – вертицилльозне в'янення, або вілт.

Також у Літківському ПНДВ квартал 39 вид 2, квартал 40 виділ 1,2,5,6,7,9 та Рожнянське ПНДВ квартал 4 виділ 6,7 насадження є осередками кореневої губки (*Heterobasidion annosum*), в яких спостерігається мішаний характер всихання.

Характерною візуальною ознакою є наявність вітровальних та дерев з помітним нахилом від вертикальної осі внаслідок ураження грибом кореневої системи із заходом гнилі в окоренок і утворення волокнисто – ямкової строкатої гнилі . Зовнішні ознаки ураження, де активно проходить розвиток КГ, проявляються в зменшенні річного приросту, ажурності крон, укороченні хвої, хвоя втрачає блиск, набуває блідозеленого відтінку, частково осипається, одночасно відбувається заселення вторинними шкідниками, пізніше хвоя жовтіє, буріє і це остаточно призводить до утворення сухостою .

В насадженні Деснянської ПНДВ квартал 37 виділ 8 на площі 2,9 га встановлено, що насадження пошкоджене вітровалом, також зустрічаються буреломні дерева, дерева з розломами в різній частині стовбура.

З метою поліпшення санітарно стану насаджень НПП «Залісся», покращення лісопатологічної ситуації та упередження поширенню комплексу стовбурових шкідників, комісія рекомендує провести на вищезазначених ділянках лісу загальною площею **394,5 га вибіркові санітарні рубки (ВСР)** з фактично встановленою кубомасою (згідно матеріалів відводу) - 6-53 м³/га.

Причини призначення ділянок у вибіркову санітарну рубку

Деснянське ПНДВ – квартал 15 виділ 1 - халаровий некроз, ясеневий лубоїд; квартал 35 виділ 4 – великий та малий сосновий лубоїд; квартал 37 виділ 4 – вітровал; квартал 45 виділ 5, квартал 46 виділ 13,16, квартал 48 виділ 1,3,11,15 – великий та малий сосновий лубоїд.

Літківське ПНДВ – квартал 39 виділ 1,5,6,7,8,9, квартал 40 виділ 3, квартал 54 виділ 2,5 – великий та малий соснові лубоїди; квартал 39 виділ 2, квартал 40 виділ 1,2,5,6,7,9 – коренева губка, великий та малий сосновий лубоїд.

Рожнянське ПНДВ - квартал 2 виділ 12, квартал 4 виділ 5, квартал 5 виділ 1,3,8,17, квартал 10 виділ 10, квартал 13 виділ 2,10,18, квартал 14 виділ 6, квартал 16, виділ 7 – великий та малий сосновий лубоїд; квартал 4 виділ 6,7 – коренева губка, великий та малий сосновий лубоїд.

Заліське ПНДВ квартал 4 виділ 3, квартал 7 виділ 4, квартал 17 виділ 11,14,28, квартал 20 виділ 1, квартал 61 виділ 2 – великий та малий соснові лубоїди; квартал 14 виділ 5, квартал 35 виділ 8,9, квартал 39 виділ 4,6, квартал 61 виділ 3,4,7 - златка зелена вузькотіла, дубовий заболонник.

ВСР провести у 2024 році згідно пунктів 2,3,4,6,9,12,14,17,23,26 Санітарних правил в лісах України з урахуванням змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року з використанням найефективніших методів і технологій, запобігання негативному впливу на стан навколишнього природного середовища.

Проведення ВСР не має знизити повноту деревостанів згідно встановленого критичного показника повноти п.27 Санітарних правил в лісах України.

З метою оздоровлення та запобігання зараженню або пошкодженню суміжних насаджень, рубки провести у максимально стислі строки з одночасним знищення порубкових залишків.

Осередків карантинних шкідників та хвороб дерев, рослин і тварин, занесених до Червоної книги України при обстеженні не виявлено.

Акт складений в 4 примірниках

Підписи членів комісії:

Провідний інженер-лісопатолог
відділу нагляду, обліку
і прогнозу ДСЛП «Київлісозахист»

В.І. Канівець

Провідний інженер-лісопатолог
відділу нагляду, обліку
і прогнозу ДСЛП «Київлісозахист»

В.А. Швень

Заступник директора НПП "Залісся"

О.П. Ручка

Начальник відділу відтворення і збереження
природних екосистем та використання
природних ресурсів НПП "Залісся"

О.С. Проценко

Інженер з природокористування
НПП "Залісся"

Л.В. Степанченко

Начальник Деснянського ПНДВ

М.В. Михно

Начальник Заліського ПНДВ

А.В. Роздобудько

Начальник Літківського ПНДВ

Д.М. Басюк

Начальник Рожнянського ПНДВ

О.М. Мархай

Начальник науково дослідного відділу
НПП "Залісся"

В.О. Смаголь